Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

Sivistys- ja tiedejaoston sähköposti 1.11.2017/HE 106/2017 vp / lausuntopyyntö

VUODEN 2018 TALOUSARVIOESITYS (HE 106/2017 vp),
KOULUJEN KERHOTOIMINNAN JATKUVUUS JA KÄYTÄNNÖN TOIMINTA- JA KEHITTÄMISMAHDOLLISUUDET ENSI VUODEN TALOUSARVIOESITYKSEN VALOSSA. MITEN HARRASTUSTAKUUN TOTEUTUMINEN ON EDENNYT JA MIKÄ ON KOULUJEN ROOLI HARRASTUSTAKUUN ONNISTUMISESSA JA TOIMEENPANOSSA?

Totean Opetushallituksen puolesta hallituksen esityksestä valtion vuoden 2018 talousarvioksi ”kerhotoiminnan jatkuvuus ja käytännön toiminta- ja kehittämismahdollisuudet ensi vuoden talousarvioesityksen valossa” teeman osalta lausuntona seuraavan.

Vuodesta 2008 lähtien opetus- ja kulttuuriministeriö on kohdentanut vuosittain valtion talousarviosta määrärahan kerhotoiminnan kehittämiseen. Opetushallitus on jakanut avustukset hakuehdot täyttäneille perusopetuksen järjestäjille. Panostus kerhotoimintaan on ollut merkittävää, sillä erityisavustusta on jaettu yhteensä 72,675 miljoonaa euroa vuosien 2008–2017 aikana. Erityisavustuksen lisäksi opetuksen järjestäjät käyttävät kerhotoiminnan rahoittamiseen omaa rahoitusta. Vuonna 2017 opetuksen järjestäjän oman rahoituksen osuus oli vähintään 30 % ja valtion erityisavustuksen osuus 70 %.

Opetuksen järjestäjien antaman palautteen mukaan kohdennetun erityisavustuksen merkitys on ollut suuri koulun kerhotoiminnan uudelleen elvyttämisessä. Suosituimpia kerhoja ovat olleet liikunta- ja urheilukerhot (noin 80 % kerhoista), musiikki, käsityö- ja askartelukerhot, kokki- ja kotitalouskerhot, ilmaisu- ja näytelmäkerhot, kielten kerhot, kuvataidekerhot sekä luonto- ja retkeilykerhot. Koko maan osalta koulun kerhotoimintaa tarjotaan jo tasaisesti. Toiminta nähdään erityisen tärkeänä maaseudulla, jossa lapsille ja nuorille ei ole tarjolla muuta harrastustoimintaa eikä kokoontumismahdollisuuksia. Harrastusmahdollisuuksia on tarjottu erityisen tuen tarpeessa oleville oppilaille ja niille, joilla ei aiemmin ole ollut omia harrastuksia ja jotka hyötyvät toiminnasta eniten. Kerhojen osallistumismäärät ovat nousseet ja kynnys osallistua on matala.

Koulun kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Koulun kerhotoiminta on oppilaille maksutonta ja mahdollistaa näin kaikkien oppilaiden osallistumisen. Kerhotoiminta lisää oppilaiden mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin sekä koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen.

Koulu on luonnollinen ja tuttu harrastamisen ympäristö oppilaille. Kerhotoiminnalla pystytään vaikuttamaan merkittävästi kouluviihtyvyyteen, sillä kerhotoiminta mahdollistaa kaverisuhteiden syntymisen luokkien ja jopa koulujen välille. Kerhotoimintaan ohjautuu myös oppilashuoltoryhmän kautta sellaisia oppilaita, jotka tarvitsevat tukea joko ystävyyssuhteissa tai opiskelussa. Kerhotoiminnan suuntaaminen kaikille lapsille on varhaisen puuttumisen sekä syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmista erittäin tärkeää. Yhteistyö kunnan muiden harrastustoimijoiden kanssa

monipuolistaa kerhotarjotinta ja tarjoaa laadukasta harrastetoimintaa. Koulujen kerhotoiminta ylläpitää lasten hyvinvointia ja on tärkeä osa yhteistoiminnallista koulun ulkopuolelle avautuvaa toimintakulttuuria.

Vuonna 2017 valtionavustusta myönnettiin 5,865 miljoonaa euroa. Hakijoita oli yhteensä 321 opetuksen järjestäjää, joista 272 kuntaa, 43 yksityistä opetuksen järjestäjää ja 6 yliopistoa. Hakemusten mukaan suunniteltuja kerhojen määrä oli 15 077, joihin on arvioitu osallistuvan yhteensä 248 065 oppilasta. Keskimäärin kerhoa kohti osallistuu noin kuusi oppilasta.

Vuosiluokka	Oppilasmäärä	%
1-2	52 726	21,25
3-6	122 434	49,35
7-9	72 905	29,35
yhteensä	248 065	100

Kerhotoiminnan järjestämisessä on tänä vuonna mukana 97 % Manner-Suomen kunnista, joista osa toimii vielä edellisen vuoden avustuksen turvin.

Vuonna 2018 erityisavustuksen määrä koululaisten kerhotoiminnan tukemiseen valtion talousarvioehdotuksessa on 2,865 miljoonaa euroa, mikä on kolme miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2017. Opetuksen järjestäjien toteuttama koulun kerhotoiminta tulee jatkossa vähenemään huomattavasti, jos valtionavustuksen osuus on talousarvioehdotuksen mukainen. Erityisesti näin tapahtuu pienemmissä kunnissa ja alueilla, joissa on muutenkin vähän harrastustoimintaa ja mahdollisuuksia tavata vertaisia. Valtionavustusta koulun kerhotoiminnan tukemiseen on tähän asti voitu myöntää kaikille hakeneille perusopetuksen järjestäjille (321 perusopetuksen järjestäjälle vuonna 2017). Jos valtionavustus pienenee, joutuu Opetushallitus mahdollisesti nostamaan omavastuuosuuden määrää sekä kiristämään hakuehtoja. Näin ollen kaikki hakijat eivät tulisi saamaan avustusta koulun kerhotoiminnan järjestämiseen.

Koulun kerhotoiminnan rooli harrastustakuun toteutumisessa näkyy etenkin niillä harvaan asutuilla alueilla, joissa muita harrastustoimijoita on vähän sekä vähävaraisten perheiden lapsille. Vähenevä kerhotoiminnan avustus vaikuttaa avustusten jakamisen kriteereihin sekä kerhotoiminnan järjestämiseen kunnissa. Koulun kerhotoiminnan järjestäminen nykyisessä laajuudessa ei ole mahdollista talousarvioesityksen mukaisella valtionavustuksella.

Opetusneuvos Pia Kola-Torvinen